

Ilyenek voltak a budai srácok 1956-ban

Kik voltak az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc hősei? Mi történt a Hegyvidéken? Hogyan sikerült átmenetileg meghátrálásra kényszeríteni a világ legnagyobb szárazföldi hadseregét? Egyebek mellett ezekre a kérdésekre ad választ Eörsi László író A „budai srácok” 1956 című könyvében.

„1956. október 23-a örökké élni fog a szabad emberek és nemzetek emlékezetében. E nap a bátorság, az öntudat és a győzelem napja volt. A történelem kezdete óta nincs még egy nap, mely világosabban mutatja az ember csillapíthatatlan vágyát a szabadság iránt – bármily kicsi is a siker esélye, s bármily nagy is az áldozat, amit követel” – ekképpen jellemezte az '56-os forradalmat John F. Kennedy, az Amerikai Egyesült Államok egykori elnöke.

Hatvankét év telt el, de még mindig újabb és újabb részletek látnak napvilágot az akkori eseményekről. Eörsi László A „budai srácok” 1956 című nemrég megjelent könyve a forradalom és szabadságharc budai eseményeit tárja az olvasó elé. Részletes leírásainak köszönhetően szinte utcáról utcára haladva eleve-
nithetjük fel a történeteket, közben pedig azokat a budai srácokat is megismerjük, akik számára a szabadság az életüknél is fontosabb volt. Eörsi László lapunknak mesélt könyvéből.

– Több tucat kötetet, cikket, vitairatot publikált már az 1956-os forradalom és szabadságharcról. Miért foglalkoztatja ennyire a téma?

– Harminc éve foglalkozom az ötvenhatos történetekkel; ehhez értek a legjobban. A Kádár-korszakban a legszigorúbb tabutéma

érintett vagyok: édesapámat jogerősen nyolc évre ítélték, ebből három és felet le is töltött. A rendszerváltozást követően – amikor immár szabadon lehetett beszélni az 1956-os forradalomról – már elég sok mindent tudtam a történetekről. 1988. november 4-én írtam az első cikkemet, és ebből keletkezett az első nyilvános vita '56-ról, az Élet és Irodalom hasábjain. 1991-től az 1956-os Intézet tudományos munkatársa lettem, rengeteget publikáltam a témáról.

– Nemrég megjelent A „budai srácok” 1956 című könyve, amelyben eddig fel nem tárt részletekről

életét vesztette, amikor a házakból ösztűz zúdult a megszállók alakulataira. Néhányan pedig súlyos sebesülést szenvedtek. A könyvben hat budai kerületről esik szó – mindnek megvan a maga érdekessége. Arról például eddig nagyon keveset lehetett tudni, hogy mi történt a budai várban. Az ottani szabadságharcban mindkét fél szenvedett veszteségeket, és leégett az Országos Levéltár is, ami pótolhatatlan veszteséget okozott a történelemkutatás szempontjából is. A második kerületben a Fő utca és a Gyorskocsi utca kereszteződésében lévő épületkomplexumot elfoglalták a felkelők, mire a bűnüldöző szervek dolgozói, a mindig rettegett ügyészek egyszerre csak „ellenforradalmárrá” lényegültek át, hogy mentsek a bőrüket. A harmadik kerületi Schmidt-kastély védőinek napokig tartó ellenállását eddig is ismertük, de most további részletek kerültek napvilágra. A tizenegyedik kerületben a fegyveres ellenállás legfontosabb színtere a Móricz Zsigmond körtér volt, ahol november 5-én nagyon komoly harcok dúltak, és a szovjetek is elég jelentős veszteséget szenvedtek. Kevésbé ismertek a nagytérenyi és a budafoki események, ahol főleg a Balatoni műút S-kanyarában

folytak összecsapások. A könyvben sok új részletet megtudhat az olvasó.

– Mi a közös a budai srácokban?

– Nem könnyű megtalálni a közös nevezőt, hiszen más szociális és kulturális körzetekből érkeztek, mégis volt bennük valamiféle „budai tudat”. Nekik voltak olyan célkitűzéseik, hogy egyesítsék a budai erőket. A budai srácok – miként más körzetek felkelői – különböző embe-

Eörsi László

A „budai srácok”
1956

A Széna térre tolt és barikádnak használt, megrongálódott vasúti kocsi

HTTP://WWW.MAGYAROKTÖREK.HU

volt, minden ezzel kapcsolatos irodalmat betiltottak. A tiltott gyümölcs mindig edesebb, talán ezért is érdekelt annyira a történelem ezen része. Családi részről is

is ír. A Hegyvidékekkel kapcsolatban mit tudhatunk meg?

– November 4-én fegyveres ellenállás volt a Déli pályaudvarnál, ahol öt-hat szovjet katona

cok dúltak, és a szovjetek is elég jelentős veszteséget szenvedtek. Kevésbé ismertek a nagytérenyi és a budafoki események, ahol főleg a Balatoni műút S-kanyarában

retek, általában a szegényebb rétegből jöttek, így kevesebb vesztenivalójuk volt, mint a jómódúaknak. A katonák itt is kevésbé vettek részt az ellenállásban, hiszen tisztában voltak az erőviszonyokkal. A Szabadsághegyen működött egy katonai vezetésű ellenállócsoport, de nem vállalta a fegyveres konfliktust. Ők jobban szem előtt tartották, hogy a világ legnagyobb szárazföldi hadseregével néznek szembe. Komoly bátorság kellett ahhoz, hogy felvegyék velük a harcot. A felkelők, persze, mindvégig bíztak abban, hogy majd érkezik a segítség, de – mint tudjuk – nem így történt.

– Mire tanítanak minket ma a budai srácok?

– Arra, hogy létezik összetartás és szolidaritás; senkit, aki a szabadságért, a zsarnokság ellen küzdött, nem rekesztettek ki. Ezek a hősök óriási fegyvertényt hajtottak végre azzal, hogy átme-

netileg meghátrálásra kényszerítettek egy világhatalmat.

– Mint mondta, rengeteget írt már az 1956-os forradalom és szabadságharcról. Jól gondolom, hogy nem ez volt az utolsó könyve a témában?

– Nem, még megírom a pesti külváros történetét is – már csak az van hátra a sorozatomból. Majd azt követően is adódik még feldolgozandó téma...

– November 9-én 15 órakor a hegyvidékiek közelebből is megismerhetik a „budai srácok” történetét.

– A Hegyvidéki Kulturális Szalonban Vágvolgyi B. András-sal beszélgetek a kötetéről, utána pedig helytörténeti sétát teszünk. A Déli pályaudvart és könyvéket járjuk be, s közben felelevenítjük a hatvankét évvel ezelőtti történeteket. Mindenki számára tartalmas találkozás lesz.

Boussebaa Mimi